

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Історичний факультет**

**Карасевич А. О.,
Левківський К. М., Лисенко Л.Г., Сокириська В.В.**

**Політичні портрети
Новітньої доби
«Північна Америка»**

Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів

Умань 2013

Рецензенти:

Токовенко О. С. – доктор філософських наук, професор, декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Шатохін А. М. – доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва

Кривошеїн В. В. – доктор політичних наук, професор кафедри політології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(Лист №1/11-13406 від 16.08.2012 р.)*

**Політичні портрети Новітньої доби. – Північна Америка. -
Навчальний посібник / Укладачі: А.О. Карасевич, К.М. Левківський,
Л.Г.Лисенко., В.В.Сокирська,– Умань.: ФОП Жовтий О.О., 2013. – 504 с.**

У навчальному посібнику розглядаються політичні ідеї і вчення видатних особистостей американського континенту епохи Новітньої доби, одного з найцікавіших етапів розвитку політичного знання у ХХ - ХХІ столітті. Укладачі пропонують своїм читачам основні чинники виникнення і формування політичної думки у названих країнах, політичні портрети державних мужів, воєначальників, законодавців, реформаторів, президентів, гуманістів, філософів, істориків і політологів. Зроблена спроба розкрити політичні програми і політологічні прогнози відомих людей в галузі політичного знання, акцентується увага на цікавих епізодах з їхнього політичного та особистого життя, пропонуються, для ознайомлення, найбільш відомі їхні праці.

Посібник буде корисним всім тим, хто цікавиться складними процесами формування політичної культури сьогодення, кому не байдужа історія державотворення в епоху Новітньої доби.

©Карасевич А. О., Левківський К.М.,
Лисенко Л.Г., Сокирська В.В., 2013

ЗМІСТ

ВСТУП.....8

**ГЛАВА І. ПРЕЗИДЕНТИ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ
НОВІТНЬОЇ ДОБИ, ЇХ ПОЛІТИЧНА ТА ДЕРЖАВОТВОРЧА
ДІЯЛЬНІСТЬ.....17**

Теодор Рузвельт (1901 – 1909 рр.).....17
Уільям Х.Тафт (1909 – 1913 рр.).....22

Вудро Вільсон (1913 – 1921 рр.).....	28
Уоррен Гардінг (1921 – 1923 рр.).....	45
Калвін Кулідж (1923 – 1929 рр.).....	58
Герберт К.Гувер (1929 – 1933 рр.).....	72
Франклін Д.Рузвельт (1933 – 1945 рр.).....	80
Гаррі С.Трумен (1945 – 1953 рр.).....	86
Дуайт Д.Ейзенхауер (1953 – 1961 рр.).....	95
Джон Ф.Кеннеді (1961 – 1963 рр.).....	112
Ліндон Б.Джонсон (1963 – 1969 рр.).....	136
Річард М.Ніксон (1969 – 1974 рр.).....	177
Джералд Р.Форд (1974 – 1977 рр.).....	181
Джиммі Картер (1977 – 1981 рр.).....	184
Рональд Рейган (1981 – 1989 рр.).....	195
Джордж Герберт Уолкер Буш (1989 – 1993 рр.).....	208
Білл Клінтон (1993 – 2000 рр.).....	215
Джордж Уолкер Буш-молодший (2000 – 2009 рр.).....	254
Барак Хуссейн Обама II – (20 січня 2009.).....	272

ГЛАВА II. ПОЛІТИЧНІ ПОРТРЕТИ ЗНАМЕНИТИХ АМЕРИКАНЦІВ НОВІТНЬОЇ ДОБИ В ГАЛУЗІ ПОЛІТИЧНОГО ЗНАННЯ.....282

Алмонд Габріель Абрахан.....	282
Андерсон Бенедикт Річард О'Торман.....	284
Аренд Ханна.....	286
Бebbіт Ірвін.....	287
Белл Даніель.....	288
Бергер Пітер Людвіг.....	290
Бжезинський Збігнев Казімеш.....	292
Бірд Чарлз Остін.....	294
Блау Майкл Пітер.....	296
Блумер Герберт.....	301
Букер Таліафер Вашингтон.....	305
Валлерстайн Іммануїл Моріс.....	308
Верба Сідней.....	309
Гаск Фрідріх Август.....	312
Гантінгтон Філіпп Семюел.....	320
Гаус Джералд.....	321
Гелбрейт Джон Кеннет.....	322
Госнелл Гарольд Фут.....	323
Даль Алан Роберт.....	323
Дойч Вольфранг Карл.....	326
Друкер Фердинанд Пітер.....	331
Дьюї Джон.....	333
Еванс М. Стентон.....	335

Ерроу Кеннет Джозеф.....	338
Істон Девіс.....	343
Кастельс Мануель.....	347
Кекес Джон.....	349
Коваль (Кузнець) Саймон.....	350
Козер Альфред Люїс.....	355
Крістол Ірвін.....	359
Кун Томас Семюел.....	361
Лазарсфельд Фелікс Пауль.....	363
Лассуелл Гарольд Дуайт.....	365
Лейпхард Аренд.....	368
Леонтєв Василь Васильович.....	369
Ліндблом Чарльз.....	371
Лінц Хуан.....	372
Ліпсет Сеймур Мартін.....	373
Лукман Томас.....	376
Макінтайр Аласдер Чалмерс.....	377
Мамфорд Льюїс.....	381
Маркузе Герберт.....	382
Маркусь Василь.....	386
Маслоу Абрахам Гарольд.....	387
Мейо Елтон Джордж.....	390
Мерріам Чарльз Едвард.....	393
Мертон Кінг Роберт.....	394
Мід Герберт Джордж.....	397
Міллс Чарльз Райт.....	397
Мітчелл Уеслі Клер.....	403
Моргентау Ганс.....	403
Морено Джекобс Леві.....	410
Нісбет Роберт Олександр.....	411
Нозік Роберт.....	414
О'Доннелі Гільермо.....	415
Патнем Роберт.....	416
Парсонс Толкотт.....	418
Рісмен Девід.....	421
Рітцер Джордж.....	422
Розентау Джеймс.....	423
Ростоу Уолт Уїтмен.....	425
Роулз Джон.....	426
Сантаяна Джордж.....	429
Сарторі Джованні.....	431
Семюельсон Пол.....	433
Сендел Майкл.....	435
Скіннер Беррес Фредерік.....	435
Смелзер Нейл Джозеф.....	438

Сорокін Пителир Олександрович.....	439
Спайкман Джон Ніколас.....	445
Тілліх Пауль Йохансен.....	445
Тоффлер Елвін.....	447
Уїлсон Едвард.....	450
Франк Андре Гундер.....	451
Фрідман Мілтон.....	455
Фромм Ерік.....	460
Фукуяма Френсіс.....	464
Шілз Едвард.....	465
Шлезінгер Мейер Артур.....	467
Шміттер Філіпп.....	469
Шпорлюк Роман.....	470
Штраус Лео.....	472
Шумпетер Алоїз Йозеф.....	475

**ГЛАВА III. ПОЛІТИЧНІ ПОРТРЕТИ СУСПІЛЬНО – ПОЛІТИЧНИХ
ТА ВІЙСЬКОВИХ ДІЯЧІВ США ХХ
СТОЛІТТЯ.....477**

Арнольд Х.Х.....	477
Барух Бернард.....	481
Бредлі Омар Нельсон.....	484
Гопкінс Гаррі Ллойд.....	489
Гордон Джон Браун.....	492
Гровс Леслі Річард.....	495
Гувер Джон Едгар.....	496
Даллес Аллен Уеліш.....	499
Даллес Джон Фостер.....	502
Джексон Роберт Ньюаут.....	504
Девіс Івона Анжела.....	507
Донован Вільям Джозеф.....	510
Дьюї Томас Едмунд.....	511
Дьюї Джордж.....	513
Кінг Лютер Мартінг.....	520
Кісенджер Альфред Генрі.....	523
Клінтон Хілларі.....	525
Лансінг Роберт.....	528
Макартур Дуглас.....	529
Маккарті Дездеф.....	531
Малькольм Ікс.....	532
Маршалл Джордж.....	534
Мехен Алфред.....	536

Німіц Честер Уільям.....	541
Оппенгеймер Джуліус Роберт.....	543
Паттон Джордж.....	549
Пауерс Гер.....	551
Першинг Джон Джозеф.....	555
Райс Кондоліза.....	558
Рокфеллер Нельсон Олдрідж.....	567
Рузвельт Елеонора.....	569
Сіммонс Вільям.....	571
Спрюенс Раймонд.....	572
Табмен Гарріет.....	574
Фостер Вільям.....	576
Форрит Натан.....	577
Фулбрайт Джеймс.....	590
Холл Гес.....	593
Хью Персі Ньютон.....	594
Шварцкопф Норман.....	596
Шлезінгер Джеймс Родні.....	602

**ГЛАВА ІУ. ПОЛІТИЧНІ ПОРТРЕТИ ВИДАТНИХ
КАНАДЦІВ.....604**

Трюдо П'єр Елліот.....	604
Кимліка Віл.....	609
Тейлор Чарлз.....	614
Гапнер Стівен Джозеф.....	615

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	618
ЛІТЕРАТУРА.....	622

БЛИЙ ДІМ

ВСТУП

«У перші десятиліття ХХ століття поняття «наукового» пізнання політики набуло більш глибокого змісту. Такі видатні представники європейської науки, як Конт, Мілль, Токвіль, Маркс, Спенсер, Вебер, Дюркгейм, Парето, Міхельс, Моска, Острогорський, Брайс та інші заклали основи розвитку політичної соціології, антропології та психології, завдяки чому дослідження політичних процесів набуло усвідомленого характеру» (Алмонд Г. «Політична наука».).

Але названим подіям Новітньої доби передував період зародження і розвитку політичного знання в історичному плані. А без достатнього знання історії будь-якої проблеми, не можливо з повною впевненістю гарантувати істинність сучасних досліджень в будь-якій галузі науки. Ця аксіома характерна і для процесу становлення американської політичної думки. Якщо спробувати окреслити коло питань в цьому плані, то в унісон досвіду і практики вивчення американської політичної думки видатними вченими попередніх епох, слід підкреслити, що предметом нашого дослідження є сокупність політичних поглядів, ідей і концепцій американських політичних мислителів, філософів і політичних діячів ХХ століття. Досить згадати той величезний вплив і переданий досвід, який справили на формування політичних поглядів представників Новітньої доби європейські мислителі. Б. Франклін (1706-1790 роки), Т. Пейн (1737-1809 роки), Д. Вашингтон (1732-1799 роки), Д. Адамс (1735-1826 роки), Т. Джефферсон (1743-1826 роки), Дж. Медісон (1751-1836 роки), О. Гамільтон (1757-1804 роки) та багато інших американських просвітителів, детально були знайомі з передовим політичним досвідом в європейських країнах, знали їх праці з проблем державотворення (Т. Гоббса, Д. Локка, Вольтера, Ж.-Ж. Руссо та інших), ряд з яких, водночас, стали ідейними натхненниками першої американської революції 1775-1783 років і батьками-засновниками США.

У свою чергу, ніяк не можна не врахувати і зворотний вплив мислителів Нової Англії на французьку революцію, бо чимало з них не лишень стали авторами написаних задовго до буремних днів Парижської Комуни видатних політичних документів – конституцій окремих штатів, Декларації незалежності 1776 року, Статей конфедерації 1777 року, Конституції США 1787 року, а й безпосередньо брали участь на барикадах Великої революції 1789-1794 років.

Республікансько-демократичну течію американської політичної думки представляли Б.Франклін, Т.Пейн, І Т.Джефферсон. Вони виклали основи американського конституціоналізму, сформували політичну доктрину незалежності північно-американських колоній, виклали в літературній політичній спадщині своє розуміння процесу політичної історії, рішуче заперечували інститути рабовласництва і работоргівлі, практично стали теоретиками американського конфедералізму і демократизму, сформулювали своє бачення природних прав людини і суспільного договору, відстоювали принципи всенародного суверенітету і всезагального виборчого

права, миролюбної зовнішньої політики, пріоритету людини над громадянським суспільством, а громадян суспільства – над владою, верховенства закону, правової держави, проголошували право народу на революцію. З найвідоміших політологічних праць Б.Франкліну належить «Історичний нарис конституції й уряду Пенсильванії», Т.Пейну – «Здоровий глузд» і «Права людини», Т.Джефферсона – «Нотатки про Вірджінію». Саме Т.Джефферсон змінив класичну ліберальну формулу прав людини, виголошену Д.Локком, - «життя, свобода і власність» - на «життя, свобода і право на щастя».

Деякі інших політичних поглядів дотримувалися американські федералісти Д.Адамс, Дж.Медісон, О.Гамільтон та інші. Демократичну республіку вони допускали лише як етап розвитку на шляху до встановлення конституційної монархії, обґрунтовували доктрини політичного ізоляціонізму, досить зневажливо ставилися до прав людини, віддаючи перевагу інтересам держави, проповідуючи ідеї цензового виборчого права. Але безумовною заслугою федералістів була боротьба зі становим поділом суспільства і становими привілеями, перенесення ідей Д.Локка і Ш.Монтеск'є про поділ влади на практичний американський ґрунт, розробка форм і методів політичного балансування владних гілок, їх структури і компетенції, шляхів зміцнення центрального федерального уряду, принципів судочинства, захист інтересів і свобод великих підприємців, пошуки засобів політичного компромісу. Саме завдяки майстерному володінню мистецтвом пошуку засобів політичного компромісу, американська традиція вважає батьком другої й останньої Конституції США Дж.Медісона, який знаходив компромісні варіанти не лише у відповідних формулюваннях Основного закону життя суспільства – Конституції США, а й у досить напруженому процесі його ратифікації штатами.

Відсутність ідеологічного монізму в американському суспільстві, прагнення до ціннісно-нейтральних орієнтацій знайшли своє відображення у формуванні трьох основних напрямів політичної думки США: лібералізму, консерватизму і радикалізму. Одним із основних політико-теоретичних документів, що справили основоположний вплив на розвиток усієї наступної політичної і державно-правової думки США, був «Федераліст» (1787-1788 років), що об'єднав серію статей, написаних О.Гамільтоном, Дж.Медісоном і Д.Джеєм у зв'язку з прийняттям 1787 року (усього 85 статей, з них 53 написані О.Гамільтоном) Конституції США. Прийнято вважати, що «Федераліст» є найважливішою працею з політичної науки, яка коли-небудь існувала й була створена у Сполучених Штатах Америки. Недарма О.Гамільтона вважають засновником політичної науки у США.

О.Гамільтон, Дж.Медісон, Д.Джей та інші вищезгадані американські політичні мислителі, котрі перебували на передньому краї політичної науки в часи її формування, донині справляють значний вплив своїми непересічними ідеями на розвиток сучасної американської політичної науки.

Особливо значний рівень досліджень в галузі політичного знання характерний для політичної науки ХХ століття представниками Новітньої

доби Сполучених Штатів Америки. Тому, загальнопринятою характеристикою розвитку Новітньої американської політології слід вважати напрям розвитку знань про суспільство, що утвердився в США з кінця XIX і впродовж XX століття, і який був зорієнтований на науково-теоретичний експеримент в галузі співвідношення держави і суспільства, на емпіричний підхід до аналізу держави, як суспільного феномену та роль в цих соціальнотворчих процесах урядових та інших політичних інститутів.

Сполучені Штати Америки по праву вважають батьківщиною сучасної політичної науки Новітньої доби. Хоча вперше політику почали вивчати ще в першому університеті США – у Гарварді, який датується починаючи з 1636 року. Майже через два століття, у Колумбійському коледжі, було створено кафедру історії та політичної науки, а уже в 1880 році в Колумбійському університеті була відкрита перша в світі «Школа (коледж) політичної науки», а пізніше, у всіх провідних університетах США були створені кафедри політології або факультети політичних наук. У 1889 році почала роботу Академія політичних і соціологічних наук, яка згодом набула статусу координаційного центру усіх суміжних суспільних наук США. У 1903 році була створена Американська асоціація політичних наук, що означало остаточне визнання політології як самостійної науки і наукової дисципліни. Це прискорило процес зростання наукових кадрів, політологів-дослідників політичного знання і політологів-викладачів нової науки у вищій школі. Нині Асоціація політичних наук США нараховує більше 50 тисяч професіоналів-політологів.

Розвиток політичної науки в США американські вчені поділяють на кілька періодів:

- 1) Перший – з кінця XIX століття до Першої світової війни;
- 2) Другий – розвиток політичного знання між двома світовими війнами;
- 3) Третій – з кінця Другої світової війни і до теперішнього часу.

Починаючи з самого свого початку існування політологія поряд з теоретичними пошуками виконувала також функцію цілеспрямованого емпіричного характеру «соціальної інженерії», виконуючи активну роль у вирішенні поставлених перед суспільством практичних завдань у галузі державного будівництва, формуванню закономірностей розвитку внутрішньої і зовнішньої політики, соціокультурних, економічних та політичних відносин. Центри емпіричних досліджень діють в американських університетах починаючи з 1906 року, федеральний Центр емпіричних досліджень був створений у 1914 році. З того часу американська політична наука нагромадила численний досвід техніки емпіричних досліджень.

Переломним періодом ствердження політології як самостійної науки стало XX століття, коли у 1948 році ЮНЕСКО своїм рішенням рекомендувала ввести курс політології до навчальних планів університетів країн-членів ООН, вважаючи, що вивчення цієї дисципліни буде сприяти формуванню політичної культури у громадян, демократизації суспільного життя. Україна є повноправним членом ООН, серед 51-ої із країн-

засновниць. Однак рішення ЮНЕСКО, як організації в структурі ООН з питань освіти, науки і культури, якимсь чином не було підтримане Міністерством освіти бувшого СРСР. Мабуть політична культура для народів країни, яка перемогла коричневу чуму ХХ століття, була зайвою. Сталінському режиму легше було ставити на коліна аполітичну безграмотну масу, а політичні орієнтири вказувала КППС. Всі вони одногolosно підтримувалися на зборах первинних партійних організацій. А у вищих навчальних закладах, в другій половині 60-х років ХХ століття, було введено обов'язковий предмет «Науковий комунізм», який і визначав рівень політичної культури випусників вищої школи СРСР під час складання державного іспиту. Як би там не було, але до введення предмету «Політологія» в навчальний план вищих навчальних закладів Радянського Союзу, залишалися ще десятиліття. Більше того, політична і літературна спадщина тоді уже відомих на весь світ корифеїв політичної науки – Зб.Бжезинського, Р.Снайдера, Г.Моргентау, В.Паретто, Г.Моска, Д.Істона, С.Верби та багатьох інших представників політичного знання, була заборонена відповідними державними структурами. Нам, студентам 70 – х, на лекціях і семінарських заняттях вказувалося на те, що названі лідери світової політичної культури є нашими ідеологічними ворогами. В ті буремні роки їх «одягнули в мундири» антикомуністів.

І лише в 1992 році в Україні виникла Асоціація молодих українських політологів і політиків (АМУПП), громадське об'єднання, до якого увійшли молоді вчені, аспіранти, студенти, політичні лідери молодіжних організацій, молоді активісти політичних партій та рухів. В цей час «Політологія» як предмет вивчення стала обов'язковою в навчальних планах ВНЗ України. Суттєвим поштовхом взаєморозуміння між іменитими представниками американської політичної думки і викладачами «Політології» з країн бувшої радянської імперії, був Московський симпозіум з професорами Єльського університету у 1992 році. Мабуть це був перший експеримент такого масштабу в галузі політичної науки, де було в формі дискусії виявлено, що в нас є більше підстав об'єднати наші спільні зусилля в сфері формування політичної культури.

Сьогодні американська політологія спеціалізується на вивченні таких напрямів вітчизняної науки, як політична теорія, порівняльна політика, міжнародні відносини і міжнародна політика, методологія політичних досліджень, державне управління, громадське управління, загальна політика і політичні процеси, громадянське право, юридично-судова поведінка індивідів.

Почавши з аналізу формаотно-юридичних сторін політичної організації суспільства, американські політологи ще наприкінці ХІХ століття (В.Вільсон, Ч.Бірд, А.Ловелл, А.Бентлі та інші) перенесли його на дослідження реально існуючих у суспільстві процесів і змін, на виявлення різноманітних факторів, які впливають на ці процеси. Політична думка у США почала розвиватися насамперед по лінії дослідження політичного впливу різних соціальних груп та їх організацій, вивчення технологій

політичних процесів і діяльності політичних інститутів, а також тих політичних структур, що працювали і діяли в галузі владотворення.

Уже у двадцяті-тридцяті роки ХХ століття в політичній науці США все більше уваги надається розробці загальнотеоретичної концепції влади, ведучим основам державознавства (теорії еліти В.Парето, «правлячого класу» Г.Моска, «залізного закону олігархії» Р.Міхельса, «розуміючої соціології» М.Вебера тощо).

Проблеми політичного лідерства і політичної поведінки були в центрі уваги американських політологів напередодні Другої світової війни. Наукове опрацювання цих проблем у роки війни і після її завершення є прикладом тісного співробітництва політологів і психологів і формування нової дисципліни – політичної психології. Один із її представників Г.Лассвел, спираючись на вчення Зігмунда Фрейда, створює власну теорію політичного психоаналізу як самостійного напрямку в американській політичній думці, що виник на основі поєднання соціальної психології та психіатрії. У повоєнний час синтез американської політології із соціологією і соціальною психологією яскраво проявився в захопленні так званими «біхейвіорентними» («поведінковими») теоріями і концепціями, які і в даний час досить популярні в американській політичній думці. (Р.Макридис, С.Ердесфельд, М.Яновіц, Д.Трумен, Д.Істон та ряд інших). Політологи-біхейвіористи вважають, що цінність будь-яких наукових висновків і теорій визначається виключно тим, настільки їх можна перевірити дослідженнями. Звідси і застосування ними при вивченні політологічної поведінки індивідів точних («стерильних») засобів і методів аналізу. Численні теоретичні і емпіричні дослідження значно зблизили американських політологів та соціологів і утруднили можливості їхнього чіткого розмежування в майбутньому. До того ж у США існують дві наукові дисципліни, чий предмет досліджень надто близький: політичні науки і політична соціологія. Детальний аналіз загального і особистого у цих наукових дисциплінах міститься у працях визначного американського політолога та соціолога С.Ліпсета. Досить значною є роль американських політологів (Д.Істона, Г.Алмонда, У.Мітчелла, К.Дойча, С.Верба та інших) у галузі системних досліджень. Використовуючи системно-структурний підхід в поясненні подій внутрішньої та зовнішньої діяльності суб'єктів політичної діяльності, згадані вчені зробили вагомий внесок у розвиток системної теорії та методології вивчення «політичної поведінки». Особливу роль у розвитку політичного знання в США після Другої світової війни відіграє вивчення міжнародних відносин і зовнішньої політики держав. Поглиблений аналіз міжнародних політичних ситуацій та змін у політичних системах та інститутах окремих держав висвітлено у працях Г.Моргентау, Р.Снайдера, Зб.Бжезінського, Г.Кіссінджера, Дж.Розенау та їх численних однодумців, учнів та послідовників. Це демонструє всьому світу яскравий приклад уваги і активного інтересу американських політологів до питань внутрішньої та зовнішньої політики і порівняльного державознавства в цілому. Для прикладу, у 1958 році американським дослідником в галузі політичного

знання Ч.Е.Ліндбломом, був вперше в історії політичної думки введений термін «аналіз політичний». Суть його зводилася досестемної оцінки політичної життєздатності альтернативних політик (аналіз їх планів і програм політичної діяльності), стратегії їх здійснення та наслідки обраної політики. У політичній практиці розвинених країн в епоху Новітньої доби, термін американського політолога «аналіз політичний», став невід'ємною і необхідною складовою процесу прийняття рішень. Яскравим прикладом цьому є Карибська криза (іноді вживають термін – Кубинська криза) в жовтні 1962 року, коли на грані війни перебували США і СРСР. Не дивлячись на напружений характер стосунків між Джоном Кеннеді і Микитою Хрущовим, американський президент не погодився на бомбардування ракетних позицій на Кубі і продовжив діалог переговорів в руслі аналізу політичного співіснування двох супердержав. Його позитивне вирішення не лишень відвернуло світ від ймовірної світової війни, але на думку переважної більшості політичного світового бомонду було як перші паростки політичної розрядки. Мотиви і цілі нового явища в світовій політиці, Джон Кеннеді досить продумано обгрунтував в своїй програмній промові в Американському університеті 10 червня 1963 року.

Процес аналізу політичного передбачає шість основних етапів:

- 1) Визначення, верифікація і деталізація проблеми;
- 2) Встановлення оціночних критеріїв (технічної здійснимості, економічних та фінансових можливостей, політичної життєздатності, адміністративної дієвості);
- 3) Ідентифікація альтернатив;
- 4) Оцінювання альтернативних політик;
- 5) Зіставлення альтернатив та їх розрізнення;
- 6) Моніторинг наслідків прийнятого політичного рішення.

Сучасний етап американської політичної думки у навчально-освітньому плані є однією з найпопулярніших у США соціальних і гуманітарних дисциплін. Вона викладається практично у всіх вищих навчальних закладах. Як правило, викладання політології здійснюється в рамках трьох основних дисциплін: політичної науки, політичної філософії та політичної соціології. Звичайний курс одного із розділів політології в США «американська політика», як правило, включає 18-20 логічно пов'язаних тем чи проблем, на вивчення яких відводиться від 80 до 120 навчальних годин. Наприклад, у фундаментальному навчальному посібнику Е.К.Ледда «Американська політика» матеріал викладено за такими темами:

- 1) Поняття американської політики, її традиції і зміни;
- 2) Поняття «американський народ», «американська ідеологія»;
- 3) Критерії і особливості становлення постіндустріального суспільства;
- 4) Конституція Сполучених Штатів Америки;
- 5) Американська демократія;
- 6) Політичні інституції і особливості їх функціонування;
- 7) Федеральний устрій США;
- 8) Вибори та участь американських громадян у політиці;

- 9) ЗМІ та їх роль у політиці;
- 10) Суспільний добробут американських громадян;
- 11) Громадянські права і свободи у США;
- 12) Внутрішня і зовнішня політика.

У різних навчальних закладах США викладачами політичних наук свідомо робиться акцент на ті або інші розділи політології, які в основному вписуються в такі дисципліни, як американське політичне життя і державна політика; порівняльна політологія; політична філософія; міжнародні відносини.

Загалом вивчення політичної науки у США спрямоване на ознайомлення студентів та інших слухачів з теоріями суспільних цінностей і зразками політичних систем (національних, релігійних, міжнародних тощо). Весь цикл політологічних знань зорієнтований на те, щоб випускники університетів мали змогу брати участь в урядових програмах, працювати в громадянських службах і адміністрації, приватних компаніях. У американських навчальних програмах з політології зазначається, що вивчення політичної науки там, де вона не є спеціальністю, є необхідним у зв'язку з тим, що багато посад і напрямів практичної діяльності в державі перебуває в залежності від політики та під її впливом. Тому, щоб забезпечити для своєї сім'ї в майбутньому уникнення різноманітних дискомфортних ситуацій в політичному суспільному просторі потрібно мати навички політичної культури. Їх може гарантувати вивчення політичної науки.

Американська політична наука добила істотних успіхів з таких проблем, як дослідження політичних процесів, як в рамках вирішення внутрішньо-політичних стосунків, так і в міжнародному плані функціонування політичних систем та інституцій, дослідження шляхів утворення і удосконалення органів влади різних рівнів і політичних відтінків, місце партій в державотворчих процесах, Сутність політичних і виборчих процесів в суспільстві, шляхи формування політичної культури.

Цілий ряд висновків, принципів і підходів до дослідження політичних процесів і проблем у американській політології заслуговують на увагу й можуть бути корисними для науково – теоретичного розвитку і практичного втілення на ґрунті вітчизняного політичного знання, а також для переосмислення і викладання політології в вищих навчальних закладах України.